

פיתוח החשיבה-הדרכה פדגוגית

שם ההשתלמות: פיתוח חשיבה – מתיאוריה למעשה

שם המרצים: ד"ר עליזה עמיר.

מסגרת ההשתלמות:

תחום דעת: הדרכה פדגוגית.

מספר שעות ההשתלמות: 8.

מספר מפגשים: 2.

קהל היעד: מדריכות פדגוגיות במסלול היסודי והעל יסודי.

מספר המשתתפים: 13.

תיאור ההשתלמות

א. רציונל

הלשון הינה מערכת סימנים המבטאים רעיונות, ולכן היא כלי לארגון המחשבה. ללא הביטוי שנותנת לה המילים, מחשבתנו אינה אלא גוש חסר צורה. (De Saussure, 1915, 1975) על הקשר בין לשון וחשיבה עמדו זה מכבר פיאזה (1955) וויגוצקי (1934/1986) שכל אחד מהם מציג את הקשר שבניהן בצורה שונה. לפי פיאזה קודם מתפתחת החשיבה ורק אחר כך מופיעה השפה המשמשת לתרגום של מה שכבר מובן. ואילו לפי ויגוצקי יש תלות בין החשיבה והלשון ויש להתייחס אליהן כשלמות ולא בנפרד. ההתפתחות האוריינית של הילד נעוצה במידה רבה בשליטתו בלשון, האמצעי החברתי של החשיבה.

התפקודים האורייניים: קריאה וכתביה מושפעים רבות מהתפקידים הלשוניים שלנו, כך למשל בתהליך של קריאה הקורא נדרש להפעיל תהליכים קוגניטיביים של ארגון מידע ואחסון, הסקת מסקנות, פירוש והערכה.

לאור האמור לעיל יש חשיבות רבה לפתח את המודעות של העוסקים בהכשרת מורים לקשר שבין לשון וחשיבה ולהגברת המודעות לתהליכים מטה קוגניטיביים בהוראה. יתרה מזאת, מאחר שקריאה וכתביה הם תפקודים אקדמיים מרכזיים בכל תהליך למידה והוראה, לדיאלוג האורייני יש חשיבות רבה.

ב. מטרות מרכזיות בתחום החשיבה

- לפתח מודעות לקשר שבין לשון וחשיבה.
- להצביע על דרכים שונות כיצד לעודד חשיבה מסדר גבוה במיומנויות אורייניות.
- להראות את הקשר שבין לשון וחשיבה מבחינת המיומנויות האורייניות בתחומי הדעת השונים.

ג. מטרות מרכזיות בתחום התוכן

- להציג דרכים לפיתוח דיאלוג אורייני עם טקסטים מסוגים שונים.
- להראות כיצד ממדי ההבנה השונים מפתחים הבנה מעמיקה וחשיבה וכיצד הם מסייעים לבניית מערך שיעור מיטבי.
- להקנות כלים לניתוח ביקורתי של מטלות הוראה.

ד. מבנה ההשתלמות:

חלק א'

- חשיבה מסדר גבוה
- דגש על ממדי הבנה וחשיבה ועל רמות הקושי של כל ממד.
- בעקבות הצגת הדברים נתייחס לסוגיה כיצד ניתן ליישם זאת הן בשיעורי הפדגוגיה והן בבניית מערכי השיעור של הסטודנטיות.

חלק ב'

- מיומנות הטיעון
- מיומנות הטיעון מרכזית ביותר בפיתוח חשיבה, והיא חוצה את כל תחומי הדעת.
- מודלים שונים של טיעון ויישום בבניית מערכי שיעור

חלק ג'

- בניית תבחינים (קריטריונים) משותפים, המפתחים חשיבה, לבניית מערך שיעור מיטבי/ איכותי.

רשימת ספרות

- זהר, ע. (1996). ללמוד, לחשוב וללמוד לחשוב. ברנקו וייס, ירושלים.
- עמיר, ע. ומישר מ. (2006) הדיאלוג עם הטקסט הלימודי. קריאת ביניים 10. מכון ויצמן.
- קוזולין א. ועילם ג. (עורכים) (2003). לב ויגוצקי - מחשבה ותרבות. ברנקו וייס, ירושלים.
- Piaget, J. (1955). The Language and thought of the child. New York. Meridian
- Vygotsky, L.S. (1934/1986). Thought and Language. Cambridge, MA:MIT Press.